

LUNDS
UNIVERSITET

Statsvetenskapliga institutionen

STVAK04: Kandidatkurs i statsvetenskap

Kandidatuppsats i statsvetenskap

Höstterminen 2023

Som maskrosfrön i vindarna

*En kvalitativ studie om challengerpartiet Miljöpartiets förändring vid
regeringsmakten.*

Författare:

Oskar Jonson

Handledare:

Esther Calvo

Sammanfattning

Uppsatsens titel:	Som maskrosfrön i vindarna - En kvalitativ studie om challengerpartiet Miljöpartiets förändring vid regeringsmakten.
Kurs:	STVAK04 statsvetenskap: kandidatkurs
Författare:	Oskar Jonson
Handledare:	Esther Calvo
Nyckelord:	Miljöpartiet, gröna partier, challenger parties, mainstream parties, svensk politik, political entrepreneurs, issue entrepreneurship.
Syfte:	Syftet med uppsatsen är att utveckla förståelsen för vad som händer i ett challengerparti när det för första gången hamnar i regering. Då den allra mesta av forskningen om challengerpartier har studerat dem när de är i någon form av opposition fattas det förståelse för när de går från att vara ett challengerparti till att vara ett mainstreamparti.
Metod:	Metoden för denna uppsats är en kvalitativ beskrivande fallstudie. Denna metod erbjuder en god möjlighet att djupt bevittna förändringen inom fallet Miljöpartiet detaljerat och på nära håll. Metoden ämnar att beskriva vad som händer i partiet och skapa en grund till en förklaring till tänkbara orsaker för denna förändring.
Teoretiska perspektiv:	Det teoretiska ramverket utgörs framförallt av Catherine E. De Vries och Sara B. Hobolts teori om <i>challenger parties</i> . Denna teori har valts ut tillsammans med andra teorier om politiskt beteende. Syftet med dessa teorier är att förstå challengerpartier och politiska partiers beteenden för att bekvämt kunna genomföra analysen.
Empiri:	Det empiriska materialet har tagits fram från Miljöpartiets kongressprotokoll med tillhörande handlingar. Materialet finns för allmänheten tillgängligt på Riksarkivet i Täby eller för medlemmar på Miljöpartiets medlemsidor.
Resultat:	Studien har bekräftat att det valda fallet genomgick en förändring enligt hypotesen. Med grund i teorierna tillsammans med logisk deduktion kan uppsatsen även påbörja tänkbara förklaringar till varför challengerpartiet genomgår de förändringar som det gör.

Abstract

Title:	Som Maskrosfrön i Vindarna - En Kvalitativ Studie om Challengerpartiet Miljöpartiets Förändring vid Regeringsmakten.
Course:	STVAK04 statsvetenskap: kandidatkurs
Author:	Oskar Jonson
Supervisor:	Esther Calvo
Keywords:	Miljöpartiet, green parties, challenger parties, mainstream parties, Swedish politics, political entrepreneurs, issue entrepreneurship.
Purpose:	The purpose of this thesis paper is to provide a deeper understanding for what is happening to a challenger party when it receives a government position for the first time. Because most prior research on the topic of challenger parties is about when they still are challenger parties, i.e. before government experience, there is a lacking knowledge on when they transition from being a challenger party to a mainstream party.
Methodology:	This thesis paper uses a qualitative, descriptive case study. This method provides a good opportunity to witness the change in the selected case of Miljöpartiet on a detailed and deep level. The method aims to describe what is going on inside the party and provide a basis for potential explanations for this apparent change.
Theoretical perspectives:	The main theory providing support to this thesis paper is the theory from Catherine E. De Vries och Sara B. Hobolt on challenger parties. This theory was selected together with other theories on political behaviour. The purpose of these theories is to understand challenger parties and political behaviour to comfortably perform the analysis.
Empirical foundation:	The selected empirical foundation comes from the Green Party's congressional protocols with associated documents. These documents are available to the public at the National Archives of Sweden or for the Green Party's members on their digital member forums.
Results:	The study observes the change inside the selected challenger party and confirms the hypothesis that this challenger party would change with its position in government. Using the theories and logical deduction this thesis paper also begins the process of explaining why this change happens.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	3
2. Inledning	3
2.1 Tidigare forskning	4
2.2 Syfte och frågeställning	5
3. Teori	5
3.1 Challengerpartier och mainstreampartier	5
3.1.1 Kritik	7
3.2 Teorier om politiskt beteende	7
Rational choice och ideology	8
Office-seeking, vote-seeking, policy-seeking	8
3.2.1 Kritik	8
4. Metod	8
4.1 Kvalitativ metod	9
4.2 Forskningsdesign och kvalitetsöverväganden	10
4.3 Kritik	13
4.3.1 Beskrivande fallstudie	13
4.3.2 Kvalitativ fallstudie	13
4.4 Material	13
4.4.1 Avgränsning av materialet	14
4.5 Valet av fall	14
4.6 Miljöpartiet	15
5. Resultat	17
6. Analys	18
6.1 Miljöpartiet (innan 2014)	18
6.2 Miljöpartiet (efter 2014)	18
6.3 Identiteten	19
6.4 Orsaken till förändringen	20
6.5 Varför 2013 och inte 2009?	21
7. Diskussion	21
7.1 Inne i värmen	22
7.2 Nostalgin	23
8. Slutsats	24
9. Framtida forskning	24
10. Referenser	25

1. Bakgrund

Challenger parties. Mainstream parties. Två begrepp som populariserats mer och mer de senaste åren. Men vad betyder de? Trots att begreppet “challenger party” ofta förknippas med någon form av populism är ett *challenger party* helt enkelt ett politiskt parti utan regeringserfarenhet. Ett *mainstream party* är tvärtom ett etablerat parti med regeringserfarenhet (De Vries & Hobolt 2020, s. 17-19).

Eftersom “challenger parties” per automatik medför någonting nytt i de politiska landskap de träder in i är “challenger parties” av intresse att studera. För att begripa och försöka göra informerade förutsägelser om politik kräver det att statsvetare och politiska experter i grunden begriper aktörerna i politiken.

Begreppen *challenger party* eller *challenger parties* förekommer frekvent i uppsatsen. Det är möjligt att översätta “challenger party” till utmanarparti. Denna översättning är däremot varken utbredd eller särskilt etablerad för statsvetenskaplig användning. Svenska språkregler tillåter även ordet *utmanarparti* att användas oberoende av den teoretiska innebörden som “challenger party” besitter. Ett parti som utmanar om någonting är helt enkelt på svenska ett utmanarparti. För att undvika eventuella oklarheter samt för att vara konsekvent i mitt svenska språkbruk kommer det engelska begreppet “challenger party” att skrivas som *challengerparti*.

2. Inledning

Challengerpartier som fenomen är inte nytt – i alla demokratier har det ibland uppstått perioder där de befintliga partierna inte har agerat tillräckligt tillfredsställande för en tillräckligt stor mängd väljares efterfrågan. I dessa situationer uppstår ett sorts tomrum eller en marknad som antingen fylls ut genom att de befintliga partierna justerar sin politik för att bemöta denna efterfrågan eller genom formandet av ett nytt politiskt parti. Man kan säga att alla partier har skapats från samma förutsättningar. Den största orsaken till skillnaderna mellan etablerade partier och nya partier är därför tidsvariabeln. Svensk politik har länge dominerats av en välbekant skara etablerade partier. Socialdemokraterna, Liberalerna (tidigare Folkpartiet), Centerpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna är alla etablerade partier med regeringserfarenhet. Svensk politik har också tre riksdagspartier utan någon eller med färsk regeringserfarenhet: Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna. Vad som, förutom regeringserfarenheten, framförallt skiljer dessa två grupper är åldern på partierna. Med undantag från Vänsterpartiet är de regeringsny- eller oerfarna partierna båda grundade på 80-talet medan de andra partierna bildades från sent 1800-tal till tidigt 1960-tal.

Inom politisk vetenskap diskuteras begreppet *challenger parties* och definitionen för ett så kallat challengerparti är tämligen okomplicerat: ett challengerparti slutar vara ett challengerparti när det hamnat i regering och därefter kommer det aldrig vara ett challengerparti igen (De Vries & Hobolt, s. 17). Tre dagsnära exempel på tidigare challengerpartier som idag knappast kan anses som något annat än mainstreampartier är Fremskrittspartiet i Norge, Renaissance i Frankrike (tidigare En Marche!) och Miljöpartiet i Sverige som hängde av sin challengerstatus 2013, 2014 respektive 2017. Dessa tre partier skiljer sig alla från varandra ideologiskt. Fremskrittspartiet kan jämföras med klassiska högerpopulistiska partier i Europa. Renaissance är en form av centersamling med politik som åtminstone vid sin början tilltalade både vänster- och högerlutande väljare. Miljöpartiets ideologiska historia innebär en något mer diskuterbar ideologisk definition men om man utgår ifrån partiets politiska samarbeten (på riksnivå framförallt med S och V) och legislativa facit i riksdagen samt vallokalsundersökningar kan man kalla Miljöpartiet för ett grönt parti något till vänster.

Denna fallstudie dyker djupare i frågan om vad som händer med challengerpartier genom att studera ett exempel från Sverige – Miljöpartiet.

2.1 Tidigare forskning

Under de senaste decennierna har tillkomsten av challengerpartier uppmärksammats mer och mer. Framförallt ligger fokuset på högerpopulistiska partier. Delvis beror detta på att de är statsvetenskapligt intressanta då deras historia, ideologier och strategier står i en principiell konfliktlinje med den traditionella liberala demokratin som europeiska demokratier kännetecknas av (De Vries & Hobolt 2020, s. 29-33 & 144-6). En annan anledning till det stora intresset för högerpopulistiska partier är nyhetsvärdet skapad av, och som i sin tur leder till, debatt och nyfikenhet bland ländernas befolkning.

Ett område som förvisso är studerat men inte i samma utsträckning är challengerpartier som positionerar sig som center, center-vänster eller gröna partier (De Vries & Hobolt 2020, 27-29). En anledning till detta kan vara att de center-vänsterpartierna som framkommit under de senaste decennierna på många sätt redan liknat de befintliga partierna. En annan orsak till denna mjuka anonymitet kan även vara att dessa partier, med ett par tydliga undantag som Die Grünen i Tyskland (grönt parti) och En Marche! i Frankrike (center) inte nått samma framgång eller nivå av påverkan på det politiska etablissemangen i sina respektive länder (Sloat, A. 2020; Chrisafis, A. 2017).

Det är även tydligt att det saknas forskning om själva förändringsprocessen för challengerpartier, nämligen *vad* som faktiskt orsakar förändring, *vad* som faktiskt förändras och hur challengerpartier själva uppfattar denna förändring. Allra mest består forskningen av challengerpartierna *när de är*

challengerpartier. Med förändring menar jag om partiets identitet skiljer sig från en period till en annan. Med identitet menar jag vad som kännetecknar partiet. Partiets mål, partiets politik, partiets hjärtefrågor, partiets interna struktur, partiets väljare, partiets logga eller partiets ideologi är olika exempel på saker som går in under "identitet". Det är högst relevant att studera challengerpartierna när de fortfarande är aktuella som challengerpartier. Däremot öppnar det upp för en nyfikenhet kring vad som faktiskt är ett challengerparti och när det slutar vara ett challengerparti. Denna uppsats vill bidra till en ökad förståelse om challengerpartiers resa – från challenger till mainstream.

2.2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att bilda en djupare förståelse för vad som händer med ett challengerparti runt och efter att det för första gången har hamnat i regering. Mer specifikt söker denna uppsats efter sakpolitiska, beteende- och identitetsindikatorer som ökar kunskapen om vad som händer med ett challengerparti när det slutar vara ett challengerparti. På sin mest triviala nivå söker uppsatsen svar på om skillnaden mellan ett challengerparti och ett mainstreamparti kan ses som endast semantiskt, det vill säga att orden endast är andra ord för "regeringserfarenhet, eller ej". Bästa möjliga utfall är att finna tillräckliga empiriska bevis för att på ett relevant sätt lägga en grund för utvecklandet av teorin om challenger parties.

Eftersom syftet är att förstå fenomenet genom en beskrivning snarare än förklaring bör frågeställningen vara tillräckligt öppen för att just beskriva fenomenet. Snävheten i frågeställningen sträcker sig till valet av fall. Detta skapar en frågeställning som är enkel att förstå och som är enkel att behandla i metoden, analysen och slutsatsen. Därmed lyder min frågeställning:

Ändrar regeringsmedverkan identiteten för ett challenger party (Miljöpartiet)? Mer specifikt, kommer challengerpartiet att överge sina tidigare centrala ideal för att passa in mer i den övriga politiska kontexten?

3. Teori

Uppsatsens teoretiska grund vilar på Catherine E. De Vries och Sara B. Hobolts teori om challengerpartier. Denna teori kompletteras också av en samling av övriga politiskt beteende-teorier. Syftet med teorivalet är att förstå grundproblemet (challengerpartier) och öka möjligheten för andra som vill genomföra samma studie att använda sig av samma verktyg för att förstå materialet (resterande teorier).

3.1 Challengerpartier och mainstreampartier

Begreppet challengerparti är viktigt att förstå för att börja studera challengerpartier och vidare även förstå studierna av dem. Ett challengerparti kan definieras olika men den vanligaste förklaringen är ett politiskt parti som representeras i parlamentet men som ej nyligen har suttit i regering (De Vries & Hobolt, s. 17). Challengerpartier kan skilja sig ifrån varandra men har gemensamt att de driver en politik vars ämne tidigare inte tagit särskilt stor plats i debatten. Empiriska bevis tyder också på att challengerpartier genomgående önskar sig själva, politiskt, vara en nagel i ögat för det existerande politiska etablissemangen (ibid, s. 16). Av de tre färskta svenska exemplen på challengerpartier går detta att urskilja hos både Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet (SvenskPolitik, 2010; Skavlan, 2015; Ekblom, Nilsson & Strömberg, 2021). Definitionen "ej nyligen har suttit i regering" öppnar förstås porten för diskussion om vad som definieras med nyligen. Då jag i denna uppsats endast studerar Miljöpartiet uppstår inga problem gällande vilka jämförelser som behöver göras med ett annat challengerparti. Dessutom har Miljöpartiet *de facto* aldrig suttit i regering innan 2014. De har, däremot, släppt fram regeringar och ingått i politiska samarbeten. Med dessa punkter i åtanke väljer jag att för denna uppsats tolka definitionen av ett challengerparti som ett parti som "ej *någonsin* har suttit i regering".

En läsare av denna uppsats kanske undrar vad ett parti som inte är ett challengerparti kallas samt vad som kännetecknar ett icke-challengerparti. I teorin om *challenger parties* kallar man icke-challengerpartier för traditionella partier eller *mainstream parties*. För att hålla språkbruket konsekvent och göra innehållet mer begripligt kommer jag genom hela uppsatsen att referera till traditionella partier eller *mainstream party/mainstream parties* som mainstreamparti/mainstreampartier.

Definitionen av ett mainstreamparti är helt enkelt ett etablerat parti med regeringserfarenhet. Mainstreampartier kan skilja sig åt från varandra ideologiskt och demografiskt men har väldigt mycket gemensamt. Mainstreampartier i västerländska demokratier kännetecknas av en djup partikultur och en sorts ömsesidig respekt för det politiska spelet, även för partier som står emot varandra ideologiskt (De Vries & Hobolt, 2020, s. 64-5). I Sverige finns det idag sex partier man kan kalla för mainstreampartier enligt denna definition: Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna, Centerpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna.

De Vries och Hobolts teori om challengerpartier innehåller, utöver den grundläggande beskrivningen av dem, många intressanta begrepp som kan ge fler nycklar att försöka förstå hur challengerpartier *borde* eller åtminstone skulle kunna tänkas bete sig vid och efter regeringsmakt.

En stor förklaring till varför många challengerpartier bildas är att det av olika anledningar finns en "marknad" för ett parti att driva en viss fråga eller grupp av frågor alternativt representera en viss

väljargrupp. Detta är vad De Vries och Hobolt kallar *issue entrepreneurship*. Detta betyder att de befintliga politiska partierna, enligt gruppen som kommer komma att starta ett nytt parti, inte behandlar en viss fråga tillräckligt tillfredsställande (ibid, 116-17). Issue entrepreneurship förklarar också hur partier väljer att lägga betona de frågor var de besitter relevant kompetens och så långt det går undvika de frågor de är svagare på. Detta är sant för alla partier men regeringspartier tvingas på grund av sin position att bemöta även deras svagare frågor medan oppositionspartier har råd att fokusera mer på de frågor som gynnar dem (De Vries & Hobolt, s. 115). Challengerpartier är också mer benägna att ägna sig åt issue entrepreneurship då de potentiella baksidorna med denna strategi antingen är mindre allvarliga eller mindre troliga hos challengerpartier än hos mainstreampartier (ibid, 118).

3.1.1 Kritik

Teorin om challengerpartier är en central teori i denna uppsats då den lägger den absolut nödvändiga grunden för att studera challengerpartier efter regeringserfarenheten. Teorin är en förutsättning för att överhuvudtaget ta sig vidare i forskningen om ämnet.

Centralteorin är emellertid inte perfekt. I själva verket medför teorin en stor utmaning eftersom den i huvudsak studerar challengerpartier *när* de är challengerpartier samtidigt som den största empiriska basen dessutom utgörs av högerpopulistiska challengerpartier. Detta innebär att teorin inte gör några förutsägelser om vad som händer med ett parti när det får regeringsmakt. Detta vill säga att teorin enbart erbjuder möjligheten att förstå fenomenet challengerparti *innan* det slutar vara ett challengerparti. Detta är ett problem då det fattas oss möjligheten att göra informerade förutsägelser om vad som kommer hända med politiken X antal år efter challengerpartierna träder in. I nuläget är vi i stort sett bundna till att "vänta och se", varför en mer utvecklad processtudie av challengerpartier är önskvärd. Därtill ligger det största fokuset i teorin hos populistiska challengerpartier. Detta i sig behöver inte stå ivägen för en undersökning av challengerpartiers utveckling. Teorin är, trots att den är något nischad åt fel håll för denna studie, en mycket bra grund. Det går nämligen inte att studera utvecklingen av challengerpartier utan att till att börja med förstå dem i sin essens.

Eftersom själva *förändringen* av ett challengerparti inte har studerats så utbrett som challengerpartier i sig är det mycket svårt att hitta en teori som ger djupare förståelse för det som denna uppsats studerar. Med detta i åtanke är det extra viktigt att denna uppsats vilar på en noggrant framtagen metod för att säkerställa att de slutsatser som dras faktiskt är relevanta nog att utveckla teorin för vidare forskning.

3.2 Teorier om politiskt beteende

För att studera ett politiskt partis förändring i politiskt beteende och identitet över tid krävs det en förståelse för de politiska fenomen och strategier som finns etablerade inom statsvetenskapen. Det finns många teorier om politiskt beteende. För att underlätta för läsaren och mig själv har jag valt att specificera följande teorier, då dessa är de mest behjälpliga för denna studien.

Rational choice och ideology

The Robinson Crusoe Fallacy

Två viktiga teorier att begripa när man försöker sig på att förstå politiska partier och hur de kan tänkas anpassa sig till nya förhållanden är *rational choice* och *ideology*. Rational choice innebär att partiets beslut och beteende grundar sig i strategiska och uträknade val till skillnad från ideology som innebär att besluten grundar sig i just ideologi och identitet. En bra beskrivning av rational choice finns att läsa i texten *The Robinson Crusoe Fallacy* av George Tsebelis (1989).

Office-seeking, vote-seeking, policy-seeking

A behavioral Theory of Competitive Political Parties

Vid studerandet av politiska partiers beteenden vill man studera och förstå deras mål. De Vries och Hobolt menar att politiska partier har framförallt tre olika mål som sammanfattar deras prioriteringar och val. Ett parti som är *office-seeking* prioriterar att sitta i regering över allt annat, för att vinna de långsiktiga belöningarna som kommer av regeringserfarenhet. Ett parti som är *vote-seeking* prioriterar att få många röster, för att långsiktigt bygga upp en stark bas för framtida politiskt spel. Ett parti som är *policy-seeking* prioriterar att få igenom sin politik, för att det är ofta väldigt viktigt för politiska partier (Strom, 1990).

3.2.1 Kritik

Sokrates ska ha sagt att det enda han med säkerhet vet är att han inte vet någonting, vilket betyder att man är endast klokare om man accepterar det faktum att man inte vet allting i huvudet. Därför anser jag det vara viktigt att kortfattat men tydligt redogöra för de huvudsakliga teorierna jag använder mig av för att analysera partiet. Syftet är dubbelt – för mig som forskare är det viktigt att säkerställa att min förståelse för teorierna är rätt samt att jag är uppdaterad. Utöver fördelen det ger mig som forskare ökar det läsarens förmåga att förstå vad jag har analyserat vilket vidare ökar möjligheten till bra kritik och framtida utveckling av forskningsämnet.

4. Metod

Studien som denna uppsats vilar på är en kvalitativ beskrivande fallstudie. Valet av metod landade efter noga övervägande i att det mest effektiva sättet att besvara frågeställningen är genom att göra ett djupdyk i ett fall, fokusera på *vad* som sker och lämna *varför* det sker till den framtida forskningen. Att i metoden lägga för mycket vikt i eventuella orsaker till det som i analysen uppmärksammas riskerar att skapa ett för spretigt resultat för denna uppsats. Det tål däremot att upprepas att mitt teoretiska ramverk som denna studie faller tillbaka på i metoden gör ett mycket tillfredsställande jobb att förklara de fenomen som kretsar runt Miljöpartiets utveckling utanför regeringsmakten.

För att besvara frågeställningen måste partiet studeras både innan och efter sin tid i regering. För att få fram pålitliga resultat är det framförallt viktigt att studera partiet en bra bit innan, in i och efter regeringsmakten i termer av tid. Detta för att säkerställa att partiet för det första betedde sig konsekvent på ett sätt innan regeringsmakten, vilket antyder att identitetsförändringen är orsakad av regeringsmakten. För det andra är det viktigt att studera partiet en längre tid efter den erhållna regeringsmakten för att säkerställa att identitetsförändringen inte är en tillfällig sådan som endast uppdagar sig i närheten av erhållen regeringsstatus men som ej förändrar partiet i termer om framtiden. För det tredje erbjuder en större helhetsbild möjligheten att identifiera om det faktiskt går att fastställa regeringsmakten som en tydlig orsak till förändring *på lång sikt*. Partier uppdateras löpande som svar på omvärlden. Om regeringsmakten inte sticker ut i Miljöpartiets förändringskurva går det inte att dra några vidare slutsatser om hur en regeringsmedverkan förändrar identiteten hos detta challengerparti.

4.1 Kvalitativ metod

Teorell och Svensson skriver i sin bok *Att fråga och att svara* att skillnaderna mellan kvalitativ och kvantitativ metod orsakar "semantiska magneter" (Svensson & Teorell 2013, s. 266). Detta syftar på att både kvalitativ och kvantitativ metod båda i stort sett är paraplybegrepp för en bredare last av mer specifika metodval. Jag anser emellertid att det för transparensens skull är relevant och viktigt att redogöra för baktanken med valet av just kvalitativ metod.

Valet av kvalitativ metod grundar sig i önskan om att genomföra en intensiv studie. Intensiva studier har större möjlighet att samla på sig en större mängd data om väldigt få eller till och med ett specifikt fall. Med hänsyn till frågeställningen hade man kunnat argumentera för att denna studie skulle genomföras kvantitativt. Vill man ta reda på om challengerpartier förändras vid regeringsmakt hade det kunnat besvaras med hjälp av enkäter till statsvetare runt om i Europa där de får ta ställning till *om* inhemska challengerpartier har förändrats sedan regeringsmakten. Detta

hade ökat resultatens generaliserbarhet och gett mer stöd för teorin om att challengerpartiers identitet förändras vid regeringsmakt (ibid, s. 267-8). Jag anser däremot att denna typ av studie tappas en enorm fördel som bara går att vinna ur en kvalitativ fåfallsstudie, nämligen möjligheten att använda sig av de empiriska fynden för att utveckla förståelsen för *hur* challengerpartier fungerar kring och förhåller sig till denna förändring. Samma frågeställning ger alltså två helt olika svar beroende på metoden. Den kvalitativa metoden bör med den djupare empiriska informationen öka förståelsen för challengerpartiet internt och därmed ge nya grunder för att ställa nya frågor och därmed potentiellt leda till en ökad generaliserbarhet på längre sikt. Då studien även fokuserar på själva övergången från challengerparti till mainsteamparti är den kvalitativa metoden den mest värdefulla då den ger mig ett unikt djup som är svårt att uppnå med en kvantitativ metod.

4.2 Forskningsdesign och kvalitetsöverbåganden

För att uppfylla de metodologiska idealkriterierna med validitet och reliabilitet är det viktigt att forskningsdesignen förhåller sig till dessa idealkriterier med respekt och vördnad. Validitet och reliabilitet är förvisso mer förknippat med metoder som använder någon form av mätinstrument. Jag anser ändå att kriterierna är applicerbara på min metod och dessutom viktiga för att säkerställa att metoden genomförs på ett transparent vis. Därför väljer jag att beakta dessa kriterier när jag formar min forskningsdesign.

För att försäkra mig om att metoden uppfyller idealkriteriet om validitet granskar jag min avgränsning och mitt val av material. Eftersom att denna studie vill studera partiets förändring är det i första hand viktigt att definiera vad jag menar att ett parti består och är uppbyggt av. En tydlig definition av ett politiskt parti finns hos Britannica:

Political party, a group of persons organized to acquire and exercise political power. [...] The term *party* has since come to be applied to all organized groups seeking political power, whether by democratic elections or by revolution.

Politiska partier kan organiseras på olika sätt. I det aktuella fallet Miljöpartiet framgår det i partiets stadgar att kongressen är partiets högst beslutande organ samt att det är genom motioner och propositioner som partiets riktning fastställs. Utöver detta framgår det även i stadgarna att kongressens röstberättigade medlemmar består av aktiva miljöpartister från hela landet snarare än en begränsad skara av partiledningen (Miljöpartiet, §7). Vad kongressen kommer fram till är därför i grund och botten vad *partiet* kommer fram till då det är partiets aktiva individer som de facto är partiet. Eftersom kongressen dessutom hålls varje år är kongressprotokollen med tillhörande handlingar således ett lämpligt val av material för att hålla en hög validitet vid studerandet av partiets utveckling över ett flertal år.

Att uppnå en hög grad av reliabilitet är en större utmaning. Eftersom denna kvalitativa metod baseras på forskarens tolkning finns det hermeneutiska utmaningar som är viktiga att belysa. Vad en tolkande individ drar för slutsatser skulle på grund av olika faktorer kunna skilja sig från en annan. För att undvika dessa tolkningsskillnader och så långt det går förstärka förutsättningarna för en återskapning av min studie har jag valt att just lägga det fokuset jag har på materialvalet samt den teoretiska utgångspunkt som studien vilar på. För att metoden skulle ge samma resultat kräver det att de som återskapar studien utgår ifrån samma saker som jag har gjort. För att ytterligare underlätta för detta eftersträvar jag transparens i redogörelsen för analysens genomförande.

Från protokollen antecknas de motioner och propositioner som Miljöpartiet behandlat under respektive kongress. Eftersom kongresserna behandlar vad som i sin helhet utgör partiets partiprogram och mycket mer därtill (då en stor mängd propositioner och motioner avslås) är det viktigt att huvudfokuset ligger på de sakpolitiska områden som tar mer yta i den offentliga politiska debatten. Detaljfrågor och mindre slående frågor från protokollen lämnas därför utanför anteckningarna till datainsamlingen. Utöver sakpolitiska frågor antecknas även självreflektioner och framtidsvisioner som lyfts i protokollen. Ideologiska överväganden samt partiidentitet är även av högsta intresse för frågeställningen och tas med i anteckningarna.

Jag har för denna uppsats aktivt valt att inte använda mig av ett detaljerat analyschema. Detta orsakar ett uppenbart metodologiskt dilemma. Å ena sidan hade uppsatsen kunnat vinna metodologisk styrka genom ett detaljerat analyschema då det hade kunnat konkretisera exakt vad det är som vill tas i beaktning från protokollen (Svensson & Teorell 2013, s. 23-4). Detta hade möjliggjort en större reliabilitet då det hade undvikit potentiella osystematiska mätfel som individuell partiskhet. Däremot hade ett detaljerat analyschema riskerat en alltför snäv analys och vidare riskerat att en mängd viktiga indikatorer missats i analysen då dessa inte på förhand formulerats i operationaliseringen. Med denna självkritik i åtanke har jag tagit fram följande modell för att så långt det går underlätta för ett återskapande av studien att mobilisera samma förståelse som har krävts för att upptäcka indikatorerna i protokollen:

Beteende/politik	Indikatorer
Höger/vänster	<ul style="list-style-type: none"> - Tillfällen då positioneringen till höger eller vänster har behandlats - Debatt om beteckningen höger eller vänster - Tillfällen då samarbete med andra partier har behandlats - Ställningstaganden med klassisk höger-/vänsteranknytning. Exempelvis skattesänkningar (höger), ökat statligt ansvar

	(vänster)
Partistyrelsens inflytande	<ul style="list-style-type: none"> - Tillfällen då partistyrelsen har kritiserats - Tillfällen då partistyrelsen agerat utanför vad som bestämts av medlemmarna - Tillfällen då partistyrelsen rekommenderat motsatsen till medlemmars önskemål - Tillfällen då kongressen har behandlat inkomna motioner med eller utan motions svar från partistyrelsen <ul style="list-style-type: none"> - Motionssvarens innebörd
Hjärtefrågorna	<ul style="list-style-type: none"> - Tillfällen då partiets hjärtefrågor har behandlats - Andel av politikdiskussionerna som behandlar hjärtefrågor
Parties mål	<ul style="list-style-type: none"> - Tillfällen då partiets framtid har diskuterats - Tillfällen då partiet uttryckt idéer, strategier och mål som lutar röstprioritering, politikprioritering eller regeringspostprioritering.

För transparensens skull vill jag betona att analys-schemat inte utesluter att mer indikatorer tas i beaktning. Analys-schemat finns till för att utgöra en grund för analysen. Specifika frågor som tas upp i protokollen är därför möjliga att behandla trots att de inte finns med på analys-schemat. Där finns det teoretiska ramverket som stöd för att den öppna analysen håller sig kvar vid ämnet.

Fortsättningsvis är det också viktigt att poängtera att jag som forskare, lika mycket som alla andra forskare, absolut är tänkande och tyckande varelser – detta innebär däremot inte samma sak som tendentiositet. Vilka frågor som för mig eller dig är *viktiga* behöver inte överskugga vår uppskattning av vilka frågor som är framstående i den offentliga debatten. Med utgångspunkt i att detta är underförstått vill jag en sista gång belysa problemet men markera att tendentiositet inte är oundvikligt bara för att studien görs av en person.

För att kunna rannsaka mina egna resultat använder jag den hypotes-deduktiva strategin (Svensson & Teorell 2013, s. 99) som en pelare genom analysen. Det ger goda förutsättningar att genomföra analysen och vid granskning av resultaten faktiskt nå en slutsats, oavsett om de stödjer min egna hypotes eller inte. Den hypotes-deduktiva metoden är uppdelad i fyra steg varvid de två sista inte går att redogöra för vid denna punkt i uppsatsen: 1. Min hypotes är att det studerade challengerpartiet kommer att genomgå en identitetsförändring kring 2014. Förändringen kommer framförallt att kännetecknas av en mer moderat politik och en mer traditionell partikaraktär. 2. Detta borde uppenbara sig genom empiriska bevis som påvisar att partiets ledning blir något mer involverad i partiärenden, den centrala hjärtefrågan från tidigare år behåller sin relevans men lämnar plats för en mer bred intern debatt om fler politiska frågor, partiets mål och strategier ser

annorlunda ut efter 2014 jämfört med innan. 3. Prövning av om de empiriska antagandena (2) stämmer överens med materialet. 4. Slutsats om hypotesen verkar kunna stödjas eller inte. Innehåll ur protokollen har alltså särskilt plockats ut för att använda och svara på denna strategi. Den öppna analysen bidrar till mer djup och kunskap kring hur förändringen sker så att en beskrivande genomgång kan göras. På detta sätt belyser studien just naturen av övergången från challengerparti till mainstreamparti.

4.3 Kritik

4.3.1 Beskrivande fallstudie

Metodens största svaghet är oförmågan att dra några kausala orsakskopplingar till resultaten. Frågeställningen söker emellertid inga kausala svar utan söker endast en beskrivande redogörelse för vad som händer med ett challengerparti vid erhållen regeringsmakt. De som tillhör skolan att en studie endast besitter relevans om den förklarar något befogar sin kritik mot denna uppsats med frågan om vad detta ska leda till. Jag vill bemöta den kritiken med att det krävs en sonderad terräng för att besluta om nästa steg (Svensson & Teorell 2013, s. 23). Detta innebär att studien fortfarande är högst relevant då den söker att erbjuda viktig yta för att ta nästa steg i forskningen om challengerpartiers förändring.

En viktig kritik att lyfta hos en beskrivande metod är metoden utan avgränsning eller klassificering riskerar att endast beskriva och att den i slutändan beskriver allt. Detta ger inget vetenskapligt värde och ger ingen förenkling att förstå problemet. Detta är varför ett analyschema är en stark fördel (ibid 2013, s. 24-5). Detta filtrerar ut det innehåll i materialet som studien inte har för avsikt att beskriva. Som bekant använder sig inte denna studie av ett detaljerat analyschema. Däremot har studien en tydligt formulerad hypotes med tillhörande empiriska antaganden kopplat till ett öppet analyschema. Detta möjliggör att under studiens gång upptäcka nya frågetecken som inte bör förbises utan att låsas till på förhand bestämda avgränsningar.

4.3.2 Kvalitativ fallstudie

Den kvalitativa fallstudiens största svaghet i frågan är, på grund av de olika möjliga fallens olikheter mellan varandra, att den inte når en tillfredsställande nivå av generaliserbarhet för att med absolut säkerhet appliceras på varenda fall av challengerparti. En kvantitativ variant hade kunnat samla fler empiriska bevis för att säga att *så här är det* om frågan *ändrar challengerpartier sin identitet vid regeringsmakt*. Den kvantitativa varianten hade emellertid haft en mycket svår uppgift att ta resultaten vidare och ställa ytterligare frågor till den framtida forskningen. Dessutom skulle jag vilja bemöta den kritiken med att påstå att den vetenskapliga relevansen i den typen av studie har svårt att nå en högre grad av vetenskaplig relevans om den i sin essens endast ger ett ja eller nej svar (ibid s.

23). Det är just därför valet landade i en kvalitativ fallstudie. I detta fall ger den kvalitativa fallstudien i sin helhet mer värde än den kvantitativa, på bekostnad av en potentiellt mindre grad av generaliserbarhet. Det är en medveten men nödvändig risk.

4.4 Material

Mitt val av material utgörs i huvudsak av protokoll och handlingar från Miljöpartiets kongresser. Vid studiens begynnelse fanns en ambition om att jämföra partiets interna kommunikation med deras externa kommunikation. Intern kommunikation syftar i detta fall på den kommunikation som är riktad mot partiets egna medlemmar. Extern kommunikation syftar på den kommunikation som är riktad mot potentiella väljare och media. Det innebär alltså inte att kommunikationen är tillgänglig för allmänheten eller inte. Efter att ha tagit del och påbörjat granskningen av protokoll och handlingar från partiets årliga kongress landade jag slutligen i att nästan uteslutande fokusera på kongresshandlingarna. Detta beslut tog jag när det stod klart för mig vad kongresshandlingarna faktiskt innehöll.

Materialet finns tillgängligt för allmänheten hos Riksarkivet i Täby (januari 2024) och för Miljöpartiets medlemmar på deras medlemssidor.

4.4.1 Avgränsning av materialet

Att valet landade i att lägga huvudfokuset på kongresshandlingarna beror för det första på att de innehållsmässigt har en enorm potential att ge goda empiriska data att analysera. Kongresshandlingarna är ett resultat av partiets medlemmars engagemang och därmed en god spegling av partiets tillstånd och agenda. Fortsättningsvis behandlar kongresshandlingarna de för denna studie mycket intressanta ämnena sakpolitik, partiidentitet, ideologi och struktur.

Valet av att i huvudsak studera kongresshandlingarna beror också på den stora mängd som dessa protokoll och handlingar utgör, ett enda kongressprotokoll kan bestå av omkring 500 sidor. Vid sammanställning av de samtliga protokollens innehåll landar sidantalet på en närmast orealistisk mängd för en ensamt genomförd kandidatuppsats. Efter att ha noga övervägt förhållandet mellan materialets empiriska potential och materialets omfång beslutade jag att studera det empiriska material efter vartannat år. Den empiriska analysen utgår därmed från kongressprotokollen från 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015, 2017, 2019, 2021 och 2023.

Det bör emellertid tilläggas att det finns relevans i ett begränsat material utanför det ovan redogjorda materialet. Opinionsmätningar, valresultat och samhällsnyheter är komplement som kan användas för att ge kontext till de indikatorer som upptäckts i analysen. För att vara tydlig skulle denna typ av material endast användas för att ge kontext och undvika all form av förklaring till

resultaten. Eftersom dessa tre olika typer av källor genomgår rigorös granskning anser jag att risken för tendentiositet är låg och därmed trygga komplement till kontextgivande i den genomgåna historiken.

4.5 Valet av fall

Valet av fall är med fördel ett politiskt parti som nyligen tappat sin challengerstatus och som innehaft regeringsposition under längre än åtminstone en hel mandatperiod. Fördel finns hos ett parti vars politiska bana inte ligger dramatiskt långt ifrån medianväljaren. Studien önskar kort och gott ett parti som man utan större kontroverser kan kalla för ett alldeles vanligt parti. Detta för att forskningen tillåts fokusera fulländat på förändringen inom partiet utan att tvingas förhålla sig för mycket till de reaktioner som ofta uppstår kring högerpopulistiska eller vänsterpopulistiska partier.

Tidigare forskning om challengerpartier domineras av studier med högerpopulistiska partier i centrum. Det är ett brett och inom statsvetenskapen relativt populärt forskningsområde, ofta med fokus på hur de högerpopulistiska partierna påverkar politiken i sina länder. Då denna uppsats intresserar sig för när ett *parti* förändras från challengerparti till ett parti i mängden snarare än det politiska systemets förändringar finns det ingen speciell anledning att fördjupa sig för mycket i ett högerpopulistiskt parti. Tvärtom kan det till och med finnas särskilda utmaningar med att basera studien på ett högerpopulistiskt parti, framförallt för att högerpopulistiska partier skiljer sig något i struktur och funktion från andra partier samt den tidigare forskningen som eventuell distraktion för denna typ av studie.

Ett tydligt fall uppdagar sig med dessa kriterier satta, nämligen Miljöpartiet i Sverige. Det är ett ungt parti som för första gången trädde in i riksdagen 1988. Partiet har länge varit en fläkt med fokus på miljö och klimat men har under de senare åren gjort märkbara förändringar i sin politik. Partiet har under sin tid i riksdagen varit i opposition eller gett stöd till flera regeringar men har inte själva deltagit i regeringen förrän valet 2014. Miljöpartiet som fall är ett intressant fall att studera givet den valda frågeställningen.

4.6 Miljöpartiet

Miljöpartiet är ett svenskt politiskt parti som bildades 1981 av den tidigare folkpartistiska riksdagsledamoten (Folkpartiet, numera Liberalerna) Per Gahrton. Partiet kom för första gången in i riksdagen 1988 för att inte nå 4%-spärren redan vid nästa val. Sedan 1994 har partiet återigen riksdagsmandat och har sedan dess varit en fortsatt del av det svenska parlamentet (Miljöpartiet u.å.). Under nästan hela sin tid i riksdagen har partiets valresultat hamnat runt 4-5%, med undantag från 2010 och 2014 när partiet hamnade på drygt respektive knappt 7%.

Partiet har under de senaste tio åren tydligt markerat sig som ett center-vänsterparti, även om det inom partiet råder delade meningar om var partiet bör stå på höger-vänsterskalan (vi är varken vänster eller höger 2st). På GAL-TAN-skalan har partiet ofta placerats som ett av riksdagens mer eller mest progressiva partier (högt upp på y-axeln) och strax till vänster om mitten på höger-vänsterskalan (x-axeln). På SVT:s valkompass från 2018 ligger Miljöpartiet klart närmare Vänsterpartiet och Socialdemokraterna på både X- och Y-axeln men inte särskilt långt från Centerpartiet på Y-axeln där de båda ligger över mittenstrecket (Betnér, S. & Hjalmarsson, O. 2018). Sedan 2010 har partiet jobbat närmast med Socialdemokraterna och har sedan samma år konsekvent gått till val tillsammans.

Närheten till Socialdemokraterna har funnits länge. Sedan valet 1994 då partiet återkom till riksdagen har partiet i koalitionsförhandlingarna övervägande lutat sig närmare Socialdemokraterna än något annat parti eller block. Partiet har sedan 1994 aldrig röstat för en borgerlig regering och har med Socialdemokratiska regeringar lagt sina röster eller röstat för, båda som i en negativ parlamentarism innebär ett stöd. Partiet har däremot inte varit klistrade till Socialdemokraterna: efter valet 2002 förhandlade Miljöpartiet med Folkpartiet (Liberalerna), Centerpartiet och Kristdemokraterna om en mittenregering med passivt stöd från Moderaterna efter att ha varit missnöjda med sitt tidigare samarbete med Socialdemokraterna (Ramberg, T. & Ridderstolpe, E. 2002). 2011 ingick Miljöpartiet i den så kallade migrationsuppställningen med det borgerliga blocket då de efter Sverigedemokraternas intåg i riksdagen inte längre hade egen majoritet (Regeringen 2011; De Vries & Hobolt 2020, s. 222). Faktum är att Sverigedemokraterna var det starkaste incitamentet för Miljöpartiet att ingå i uppställningen, varför den snarare bör ses som ett aktivt ställningstagande mot den svenska ytterhögern än ett aktivt steg ifrån Socialdemokraterna (Stockholm TT 2011). Från 2014 till 2021 regerade Miljöpartiet tillsammans med Socialdemokraterna i regeringen Löfven I, II och III. Efter att regeringens budget föll mot Moderaternas, Kristdemokraternas och Sverigedemokraternas gemensamma budget 2021 lämnade Miljöpartiet regeringssamarbetet och agerade de resterande månaderna innan valet som stödparti till Magdalena Anderssons regering. Inför valet 2022 gick Miljöpartiet likt 2014 och 2018 till val för en gemensam regering med Socialdemokraterna. Valrysen resulterade i en borgerlig majoritet med stöd av Sverigedemokraterna med endast ett mandats marginal.

Miljöpartiets hjärtefrågor har konsekvent varit miljö och klimat, jämställdhet samt demokrati och mänskliga rättigheter (Miljöpartiet u.å.). I takt med regeringsmakten med start 2014 har partiets program expanderat, även om den även innan 2014 innehöll fler punkter än hjärtefrågorna. Partiets största rival i riksdagen har utan tvekan varit ett annat challengerparti, Sverigedemokraterna, vars politik enligt miljöpartisterna själva går rakt emot deras hjärtefrågor (Losman, M. u.å.). Regeringskrisen 2014 orsakades då Sverigedemokraterna i praktiken fällde regeringen, bland annat

för att inte ge Miljöpartiet avgörande inflytande över svensk migrationspolitik (Karlsson, M. 2014; Skavlan 2015).

I dagens läge (januari 2024) är det osäkert vilken väg Miljöpartiet kommer ta framöver, som fortsatt stödparti till Socialdemokraterna eller en ny bana. Relationerna med Socialdemokraterna är inte lika varma som relationerna mellan de borgerliga partierna. År 2023 togs en intern rapport fram från Socialdemokraterna där den egna klimatpolitiken kritiserades med stark kritik mot Miljöpartiet (Lindström, H. 2023). Samma höst markerade också det nya språkröret Daniel Helldén att ett samarbete med Socialdemokraterna inte är en självklarhet (P1 Morgon 2023).

Sammanfattningsvis kan man beskriva Miljöpartiet som ett litet parti som uttalar sig om en önskan att bedriva en politik med fokus på miljö och klimat, oberoende av höger- och vänsterpolitik. I praktiken har Miljöpartiet placerat sig själv något till vänster om mitten av den svenska politiken. Miljöpartiet under det tidiga 2000-talet fokuserade mer på att få igenom sin gröna politik och var mindre begränsad av blockpolitiken. Miljöpartiet idag är ett mer strukturerat parti med miljö och klimat i fokus, men långt ifrån de enda frågorna partiet uttalar sig djupare om.

5. Resultat

Det valda challengerpartiet behöll sin kärna som ett grönt men genomgick under det studerade tidsspännat en otvivelaktig förändring.

Den allra synligaste förändringen kännetecknas av partiets egna inställning till sin egen ideologi och identitet. Det går även att följa utvecklingen av ideologi mot vad man kan kalla för tillfällen av rationella val där tendensen var att rationella val med tiden tog över från vad man kan klassa som *ideology*. Självmedvetenhet kring partiursprung, en önskad identitet, ideologi och politiskt samarbete går också att beskåda genom protokollen och handlingarna. Tidigare kongresser behandlade allt oftare frågan om samarbetspartier som inte helt självklart. I senare kongresser verkar partiet mer eller helt övertygat inställd i det rödgröna blocket.

I sin helhet är grön politik en trygg konstant genom alla protokoll, även om detaljer skiftar från år till år. Att partiet var ett miljöparti 2003 och fortfarande är ett miljöparti 2023 framgår klart och tydligt. Regeringsmakten 2014 tycks inte ha *ersatt* Miljöpartiets centrala hjärtefråga med någonting annat. Det är däremot intressant att miljö, klimat och energi tar upp relativt mindre plats i protokollen från 2013 och framåt.

Inställningen till partiets ekonomiska politik förändras även från 2003 till 2023. Alla tydligast märks skillnaden mellan 2003 till 2013. Tidigare protokoll visar på en oenighet kring den

ekonomiska politiken med starka liberala indikatorer med mycket mer fokus på individen, med en kritisk inställning till skatter och en större stat. Från 2013 och framåt kännetecknas de ekonomiska diskussionerna av en allt mer traditionell röd linje och en mer öppen inställning till skatter och en bred stat som ett verktyg för sin centrala politik. Dessutom lyftes 2013 och efter de socioekonomiska skillnaderna i samhället som ett kritiskt problem där en aktiv fördelningspolitik är en nödvändighet, vilket indikerar en mycket mer tydlig röd bana efter 2013.

Identitetspolitik och jämställdhetspolitik genomgick också en intressant förändring. Partiet klassar sig genomgående i alla protokoll som ett feministiskt parti. Den praktiska innebörden av feminism tycks däremot förändras under åren. Det tidigare Miljöpartiet står framförallt för män och kvinnors lika rättigheter och möjligheter men inkluderar inte många andra grupper som partiet mot senare år är tydliga med att representeras. Tidigare protokoll indikerar på mindre övertygade åsikter om hur radikalt denna politik bör behandlas.

Kring frågor om Sverige som stat går partiet från att i de tidigare protokollen vara mjukt EU-skeptiska till mer EU-vänliga i de senare protokollen. Partiet driver även en tydlig men mjuk republikanism i de tidigare protokollen, något som i de senare protokollen inte alls har något större stöd inom partiet. Slutligen är det tidigare Miljöpartiet starkt för en nyutvärdering av det svenska valsystemet och statskicket med starka åsikter om direktdemokrati, regionalisering och decentralisering av politiken. Dessa demokratiska ideal skiftar efter 2013 där partiet vänder mot en mer koncentrerad makt hos staten och myndigheterna.

6. Analys

Ett enkelt sätt att belysa skillnaden som skedde efter att Miljöpartiet hamnade i regering 2014 är att helt enkelt ge två konkreta beskrivningar av partiet, enligt materialet, pro 2014 och post 2014.

6.1 Miljöpartiet (innan 2014)

Miljöpartiet vi kan se innan regeringsmakten 2014 är i relativa termer ett mer radikalt parti. Partiet har starka åsikter om frågor som EU-medlemskap, monarkins avskaffande, skifte till direktdemokrati, decentralisering och regionalisering, jämställdhetspolitik och framförallt miljö- och klimatpolitik. Partiet kallar sig själv inte för ett vänsterparti men agerar mer i riktning mot Socialdemokraterna och Vänsterpartiet än det borgerliga blocket. Partiet är emellertid inte på något sätt bundet till Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, något gjordes väldigt tydligt i och med regeringsförhandlingarna 2002 och migrationsuppörelsen 2011. Diskussioner inom partiet lyfte till och med att partiet ska lägga till beteckningen "liberal" i sitt partiprogram, något som däremot inte gick igenom. Det debatterades även under det sena 00-talet att partiet officiellt skulle förkasta höger-/vänsterpolitiken och enbart fortsätta på sin tredje väg, något som inte heller gick igenom.

Miljöpartiets huvudmål innan 2014 var att få igenom sin politik. Inför valet 2010 verkar regeringsmöjligheten inte alls lika frestande som inför valet 2014.

6.2 Miljöpartiet (efter 2014)

Miljöpartiet efter 2014 är ett mycket mer moderat parti än det Miljöpartiet vi kunde se innan regeringsmakten. De första tydliga tecknen på ett parti som entrar en ny verklighet finns redan 2013, alltså ett år innan regeringsmakten. De allra viktigaste frågorna är fortfarande miljö- och klimat men görs nu mycket mer sällskap av skol- och utbildningspolitik, jämställdhetspolitik.

Av resultaten att döma tycks partiets huvudmål från 2014 till 2022 varit att behålla sin regeringsposition snarare än att samla röster eller få igenom sin politik. Det finns flera exempel under denna tid där partiet har kompromissat bort sin egen politik för att beskydda den rödgröna regeringen. Vid ett tillfälle var kompromissen så allvarlig att ett av partiets språkrör vid presskonferensen markerade med grät att partiet inte stod bakom regeringens politik, trots att Miljöpartiet själva de facto var en av två partier i regeringen.

Partiets under 00-talet mer radikala inställning till politiska sakfrågor förändrades framförallt kring 2014 men går redan att tydligt beskåda år 2013 då partiet började en tydlig bana mot att bli ett parti som mer liknar de andra svenska partierna än det challengerparti som Miljöpartiet en gång var. En generell beskrivning av post 2013-Miljöpartiet, förutom sakpolitiskt innehåll, är ett parti som mer och mer bemöter samhällsnyheter och politiska förhållanden rationellt istället för baserat på ideologi och egna ideal. Detta gör sig framförallt tydligt då partiet ändrar sin starkt oauktoritära inställning till polisen och rättsväsendet efter ökade oroligheter och terrorattacken på Drottninggatan 2017. Av de empiriska bevisen att döma hade det Miljöpartiet som vi känner till från innan regeringsmakten förmodligen varit en kritiker till de åtgärder som regeringen tog för att bemöta terrorhoten. Detta står i stark kontrast till det Miljöpartiet som tillsammans med Socialdemokraterna svarade på nyheterna om de ökade terrorhoten med allvar och förmedlad slagkraftighet.

6.3 Identiteten

Det är tydligt att någonting händer med Miljöpartiet och på många sätt går det att konstatera att partiets identitet förändras. Däremot går det inte riktigt att påstå att partiet i grund och botten blir någonting *helt* annat. Den politiska positionen som ett center-vänsterparti visar ingen större skillnad efter 2014 som innan 2014 med undantag att partiet mycket mer sällan ifrågasätter sin vänsterposition efter 2014 än innan.

Den synnerligen mest intressanta identitetsförändringen som går att urskilja ur materialet är den vi kan se hos partiledningen och den demokratiska kulturen på kongresserna. Tidigare protokoll antyder att motioner och propositioner behandlades direkt av medlemmarna i mycket större utsträckning än vad de gjorde efter 2014. Mer specifikt var det mycket mer ovanligt innan 2014 att motioner "besvarats" av partistyrelsen utan att ha gått vidare till en faktisk omröstning av medlemmarna. Utan förstahandskällor som kan beskriva hur mötena har gått till och hur de skiljer sig från innan och efter 2014 är det svårt att beskriva exakt vad denna skillnad innebär. Däremot är det fortfarande en väldigt synlig skillnad mellan perioderna som jag anser är för signifikant för att inte betona.

Detta är ännu mer intressant med tanke på att Miljöpartiet enligt det tidigare materialet tycktes brinna för frågorna om nationell direktdemokrati, decentralisering och nya valsystem med den verkställande och legislativa makten i Sverige mycket närmare väljarna. Detta försvinner sett till materialet från efter 2014 när dessa frågor verkar ha tappat mycket mark för att ge plats mot den bredare politik som regeringsmakten kräver.

6.4 Orsaken till förändringen

Trots att metoden för uppsatsen gynnar en beskrivande studie snarare än en förklarande studie finns det med hjälp av de valda teorierna möjlighet att pålitligt närma sig olika tänkbara förklaringar. Eftersom olika regeringar står inför olika utmaningar under sina mandatperioder är det svårt att specifikt identifiera vilka kausala faktorer som är applicerbara på alla unika fall av challengerpartier. I fallet Miljöpartiet uppstod flera regeringskriser, en global pandemi och flyktingkrisen 2015. På rak arm går det däremot att rada upp många andra kriser som har inträffat under andra regeringar. Poängen är att det är svårt att peka på exakt geopolitiska orsaker till förändringen, varför fokuset tvingas ligga på politiken som system. Med hjälp av rätt teorier och logiska tankebanor är det emellertid möjligt att nå flera olika tänkbara förklaringar till varför förändringen uppstod.

En av de möjliga förklaringarna som man med hjälp av De Vries och Hobolts bok om politiskt entreprenörskap kan arbeta fram är hur "issue entrepreneurship" är svårare för regeringspartier att genomföra och därmed sätter spår hos Miljöpartiet under och efter regeringsmakten. För det första innebär regeringsmakten att Miljöpartiet måste ha möjlighet att kunna samt aktivt behandla fler frågor än sina egna hjärtefrågor. Rent logiskt borde detta innebära att partiet innan regeringsmakten har kunna vara bekväma med sina egna frågor och lägga alla medel på att kritisera och betona vad som gynnar dem. När partiet plötsligt blir ifrågasatta om sakfrågor som ligger utanför deras bekvämlighetszon uppdragas organisatoriska problem som orsakar självrannsakan inom partiet och slutligen leder till en förändringar i partistrukturen. Utöver detta uppenbaras det

för partiet och dess aktiva personer att det krävs en bredare politisk portfölj för att undvika den kritik som lyfts om de frågor de inte bekvämt kan besvara.

När oppositionspartierna agerar enligt politiskt entreprenörskap riskerar Miljöpartiet att potentiellt skadas av enskilda ledamöters hanterande av dessa situationer. Det är i dessa lägen som partistyrelsen tvingas till att agera och enligt rationella val tillsätta "rätt personer på rätt poster". Eller rättare sagt: de personer som bäst tilltalar publiken på de poster som flest människor kommer att beskåda. Denna möjliga förklaring hade kunnat utvecklas med hjälp av djupare studier av partier som organisation.

6.5 Varför 2013 och inte 2009?

Efter att ha studerat materialet är det tydligt att partiet inför 2010 och 2014 rustar upp inför regeringsmakt. Det går att i dessa protokoll med tillhörande handlingar märka av en annan typ av stämning inom partiet och en högre nivå av politisk mogenhet, det vill säga ett parti som åtminstone vill verka som ett etablerat parti i mängden. En spännande detalj är att partiet efter det förlorade valet 2010 återgick till det tidigare mer rebelliska Miljöpartiet medan partiet efter 2014 behöll och med tiden utvecklade sin politiska mognad. Man skulle därmed kunna påstå att vägen från challengerparti till mainstreamparti börjar redan vid förhandlingsbordet *innan* ett faktiskt valresultat har bestämt vilka partier som kan regera. En förbestämd regeringskonstellation tycks därför nästan ha större effekt på partiet än det slutgiltiga valresultatet. Eftersom partiet efter 2010 återgick till sina tidigare beteendemönster men ej efter 2014 är det såklart svårt att fastställa att det endast är förhandlingarna som myndigförklarar ett challengerparti. Jag vill därför mena att ett challengerparti inleder sin status som, och kan till mångt och mycket verka som ett mainstreamparti redan ett år innan valet – men att det är den faktiska regeringspositionen som cementerar partiets nya identitet.

I fallet med Miljöpartiet kan vi se mer än bara ett års plötslig förändring. Förvisso var skillnaderna något större under 2013 jämfört med åren innan. Utöver detta var skillnaderna efter 2018 till och med 2022 något mindre dramatiska. En spännande tid är perioden mellan 2014 till och med 2017. Här går det att inom partiet urskilja en attitydförändring inför regeringsmakten år till år. Sammanfattningsvis kan man beskriva förändringen som en sorts politisk metamorfos från ett mer aktivistiskt parti med klara och starka ideal till ett parti som är villiga att kompromissa om sin politik och sina ideal om det är vad som krävs för att uppfattas som ansvarstagande.

7. Diskussion

Att Miljöpartiets identitet förändrades i samband med regeringsmakten är tydligt. Eftersom partiet innan regeringsmakten var ett mer radikalt parti med grön politik i huvudfokus till skillnad från

Miljöpartiet efter regeringsmakten med mer moderat politik (med moderat syftar jag på måttfull och inte det borgerliga partiet) och fler frågor som tar större yta i programmen vore det intressant att ta reda på vad partiet själva tycker om denna förändring. Jag ser två separata reflektioner som partiet möjligen besitter. Partiet är nöjd med sin position som mainstreamparti – det legitimerar dem som parti på vänstersidan vilket vidare förstärker potentialen till stödriöster från Vänsterpartiet och Socialdemokraterna och även möjligen Centerpartiet för de väljare som över allt annat värnar miljö- och klimatpolitik. Den andra sidan har en nostalgisk syn på tiden då partiet upplevdes varken/både som vänster eller/och höger utan/men framförallt bara ett grönt parti. Den tiden innebar å ena sidan ett mindre förutsägbart parti från en vänsterväljares perspektiv men å andra sidan ett potentiellt mer pålitligt parti när det kommer till Miljöpolitik då partiet i stort kan samarbeta med vem som helst så länge miljöpolitiken ges tillräckligt stort utrymme.

7.1 Inne i värmen

Den första och till synes mest uppenbara stämningen inom Miljöpartiet är att de senaste nio åren kan sammanfattas med en sorts skräckblandad förtjusning. Partiet fick trots allt sitta i regering i nästan två hela mandatperioder och inneha ett par lukrativa ministerposter som vice statsminister (förvisso ceremoniellt, eftersom att en socialdemokrat varit *ställföreträdande* vilket är den *de facto* vice statsministern), miljö- och klimatminister, jämställdhetsminister, kulturminister och utbildningsminister. En annan faktor som borde kunna väcka positiva känslor hos partiledningen och medlemmarna är att partiet idag är ett i högsta grad legitimerat parti med en given plats i den politiska ligan. Att vara ett så kallat mainstreamparti kan i många avseenden betraktas som något positivt då det underlättar i förhandlingar med andra partier, betryggar väljarbasen och ger partiet mer kött på benen vid kampanjer då de har faktisk regeringserfarenhet att skylta med. Trots det långa samarbetet med den stora rosen (Socialdemokraterna, rosen är en symbol för socialdemokratin och pryder deras logotyp) kan de senaste nio åren emellertid inte ses som enbart en vals på rosor.

Tiden i regering har nämligen lärt Miljöpartiet ett par dyrbara läxor. Efter att ha gjort sitt näst bästa valresultat någonsin 2014 har varken opinionsmätningar eller valresultat talat om en fortsatt uppåt lutande kurva för Miljöpartiet. Valet 2018 blev en rysare för partiet och trots en viss återhämtning 2022 tappade partiet trots allt mark och ligger nu i december 2023 fortfarande farligt nära, men över 4%-spärren. För de som är mindre pålästa om svensk politik går denna siffra att jämföras med Kristdemokraterna och Liberalerna som också under de senaste mandatperioderna legat runt 4,5%. En djupgående analys kring vad som placerar ett parti vid denna nivå finns det inte plats för i denna uppsats. Kortfattat kan man beskriva det som att det svenska valsystelet möjliggör för så kallade småpartier att representera vissa mer specifika intressegrupper i samhället och att Miljöpartiet är långt ifrån det enda riksdagspartiet med små marginaler.

Tiden i regering har också uppdagat en bitter verklighet för Miljöpartiet. SVT rapporterade i november 2023 att miljöpartister var de politiker som utsatts för mest hat och hot under valåret 2022 (Snabbkollen 2023). Enligt valforskningsprogrammet vid Göteborgs universitet framgick det även att Miljöpartiet var det tredje mest illa omtyckta partiet i riksdagen (Valforskningsprogrammet 2018). Detta resultat är anmärkningsvärt då de partier som var mer illa omtyckta än Miljöpartiet (10%) var ytterkantpartierna Vänsterpartiet (13%) och Sverigedemokraterna (55%) samt att Miljöpartiets regeringspartner Socialdemokraterna var betydligt mycket mindre illa omtyckta (3%). Anmärkningsvärt är det också att titta på väljarnas reaktion på sakfrågor. Ett tydligt exempel på ett fall där Miljöpartiet blivit syndabock för andra partiers politik var efter den omtalade plastpåseskatten. Som helt naturligt fick Miljöpartiet utstå den stora kritiken för denna miljöorienterade privatekonomiska åtgärd som framkom efter Januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Liberalerna och Centerpartiet – trots att det var Liberalerna som drev på frågan allra hårdast (Samberg, M. & Thomsen, D. 2023).

7.2 Nostalgin

En tydlig markör för de nostalgiska tendenserna inom Miljöpartiet kan ses vid språkrörsvalet 2022 när Daniel Helldén valdes in som nytt språkrör jämte Märta Stenevi och efterträdde Per Bolund. Språkrörsvalet går att betraktas som en rysare då Helldén vann över sin motkandidat med endast en röst, 131 mot 130.

Helldén har beskrivits som kontroversiell *inom* det egna partiet och är som miljöpartist känd för att bedriva en kompromisslös miljöpolitik i utbyte mot kompromisser i andra frågor. Faktum är att Helldén under sin tid i Stockholms kommunfullmäktige har styrt *både* med Socialdemokraterna och de borgerliga partierna i olika mandatperioder (Miljöpartiet u.å.). Där tidigare språkrör ofta har talat relativt mjukt om förhållandet med Socialdemokraterna har Helldén redan under sin första månad som språkrör tydligt markerat hans gräns för ett eventuellt samarbete – fortsätter Socialdemokraterna med kärnkraft får de hitta en regeringspartner i något annat parti (P1 morgon 2023). På partikongressen 2023 talade Helldén även om Miljöpartiet som miljöpolitiskt “revolutionära”, ett spännande ordval för det parti som under åtta år modererat sig mer och mer som en grön variant av Socialdemokraterna (Strömberg, C. 2023).

De språkrör med regeringserfarenhet Åsa Romson, Gustav Fridolin, Isabella Lövin, Per Bolund och Märta Stenevi har alla gemensamt att de var förutsägbara med sina positioner som bundsförvanter till såväl Socialdemokraterna som Vänsterpartiet. Utöver den kordiala inställningen till S och V stod dessa språkrör i opposition och i regering för en mer skeptisk och hård retorik mot de borgerliga partierna, inklusive de blivande samarbetspartierna Liberalerna och Centerpartiet. Partiledaren är förvisso inte *partiet* och i fallet med Miljöpartiet är denna distinktion ännu tydligare då partiet

enligt stadgarna alltid måste ha en manlig och en kvinnlig partiledare, så kallade språkrör. Helldén har därmed inte ett monopol på att bestämma partiets riktning.

Det är emellertid inte faktumet att Helldén blev vald till språkrör som är den tydligaste indikatorn för en potentiell riktningförändring inom Miljöpartiet. I detta fall räckte det med det så jämna resultatet för att upptäcka en oenighet inom partiet om synen på partiets framtid. Helldén för den nya generationens miljöpartister må stå för någonting nytt, en helt ny bana för ett parti som laddar om inför nästa valrörelse. För de partisaner (och oss forskare av partiet) som minns 00-talets Miljöparti verkar Helldén inte alls särskilt ny i sin retorik. Helldén personifierar snarare det gamla Miljöpartiet, partiet som såg skeptiskt på sina allt mer uttalade samarbeten med S och V, partiet som inte såg skillnad mellan vänster eller höger (förutom rörande Kristdemokraterna) så länge miljöpolitiken fick signifikant utrymme.

En skakig tid i regering, partiets äldre historia samt valet av Helldén som språkrör öppnar då upp frågan: vad för bana kommer Miljöpartiet ta inför valet 2026? Fortsätter S-värmen eller kan vi förvänta oss en återgång till det mer radikala miljöfokuserade partiet vi såg under tidigt 00-tal? Detta kommer, enligt mig, att bli väldigt spännande att följa under de kommande åren och en mycket intressant frågeställning att gå tillbaka till med tillräckligt lång tid passerad från denna uppsats skrivande.

8. Slutsats

Av detta fall att döma råder det inga tvivel om att det tidigare challengerpartiet Miljöpartiet, när det för första gången hamnar i regeringsposition, står inför en situation där partiidentiteten genomgår en förändring och den politiska portföljen breddas. Partiets möjligheter att agera entreprenörmässigt hämmas och där de tidigare har haft möjligheten att ligga ett steg före sina partikonkurrenter, genom att lägga retoriskt krut på deras egna hjärtefrågor, tvingades de i regeringsposition att bemöta de frågor som de själva minst varit bekväma med att behandla. Partiets ideal går fortfarande efter regeringstiden att beskåda men tar inte alls samma form under partikongresserna som de gjorde innan regeringstiden. Partiets mer radikala frågor som republikanism och EU-skepticism tonades ner och partiet ser ut att idag likna det övriga politiska etablissemanget på flera sätt än det gjorde som utmanande challengerparti.

Vi kan se att partiet inte riktigt övergett alla sina centrala idealfrågor men har märkbart agerat mer traditionellt, likt andra partier, kring frågor rörande centralisering och direktdemokrati. Detta tyder på att partiet efter regeringsmakten inte är lika bekväma med att sticka ut hakan på de mest progressiva frågorna. Partiets ideal om att varken vara vänster eller höger tycks också ha tonats ner

ordentligt även om valet av Helldén som nytt manligt språkrör kan tyda på en viss önskan om att gå tillbaka till den tiden då partiets politiska rörlighet var mer lättåtkomlig.

9. Framtida forskning

Denna uppsats kan inte med säkerhet komma fram till vilka specifika orsaker som ligger bakom varför challengerpartier förändras vid regeringsmakt. Framtida forskning bör därför använda sig av denna studiens resultat, analys och diskussion för att vidareutveckla förståelsen om *varför* de förändras. En bra faktor att börja med är mediebevakning och hur den ökade exponeringen för ett tidigare challengerparti påverkar deras ledamöter, medlemmar, identitet och politik. En lyckad studie behöver heller inte låsa sig till regeringsmakt som markör för förändring utan kan se till om ökad mediebevakning kan bero på andra saker. Liknelser kan nämligen dras mellan Miljöpartiet och Sverigedemokraterna: Miljöpartiet vid regeringsmakt och Sverigedemokraterna efter riksdagsintåget, med långa rader skandaler och utbytta partiföreträdare. Vad orsakar den ökade mediebevakningen och vad har den ökade mediebevakningen för effekt på dessa partier?

Det hade även varit mycket intressant att genomföra framtida forskning på Miljöpartiet under Helldén. Stämmer det att partiet valde Helldén för att återgå till partiet innan regeringsmakten eller var det någonting annat som låg till grund för valet?

10. Referenser

Betnér, S., Hjalmarsson, O., (2018). Hur lika är kandidaterna sina partier? *SVT nyheter*.

<https://www.svt.se/special/hur-lika-ar-kandidaterna-sina-partier/> (Hämtad 2024-01-03)

Chrisafis, A., (2017). Emmanuel Macron vows unity after winning French presidential election. *The Guardian*.

<https://www.theguardian.com/world/2017/may/07/emmanuel-macron-wins-french-presidency-marine-le-pen> (Hämtad 2024-01-03.)

De Vries, C. E., Hobolt, S. B., (2020). *Political Entrepreneurs: The Rise of Challenger Parties in Europe*. Princeton University Press

Duverger, M., (2023). Political Party. *Britannica*.

<https://www.britannica.com/topic/political-party> (Hämtad 2024-01-02)

Ekblom, J., Nilsson, E., Strömberg, M., (2021). V kommer att rösta för att fälla Löfven. *Svenska Dagbladet*. <https://www.svd.se/a/oA4o2R/stefan-lofven-och-annie-loof-har-presstraff-11> (Hämtad 2024-01-03)

Karlsson, M., (2014). “Därför faller vi regeringen”. *SVT opinion*.
<https://www.svt.se/opinion/darfor-faller-vi-regeringen> (Hämtad 2024-01-02)

Lindström, H., (2023). Socialdemokraterna sågar sin klimatpolitik – lägger ansvar på MP.
Aftonbladet.
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/3EnE90/s-sjalvkritiska-i-ny-rapport-om-klimatet> (Hämtad 2024-01-02)

Losman, M., (u.å.). Miljöpartiet samarbetar gärna – men inte med SD. *Miljöpartiet*.
<https://www.mp.se/halland/just-nu/miljopartiet-samarbetar-garna-men-inte-med-sd/> (Hämtad 2024-01-02)

Miljöpartiet (u.å.), *Grönblått samarbete i Stockholm*.
<https://www.mp.se/stockholm/just-nu/miljopartiet-inleder-ett-gronblatt-samarbete-i-stockholm/>
(Hämtad 2024-01-02)

Miljöpartiet stadgar

Miljöpartiet, (u.å.). Stadgar. <https://www.mp.se/om/stadgar/> (Hämtad 2024-01-02)

Miljöpartiet historia

Miljöpartiet, (u.å.). Miljöpartiets historia. <https://www.mp.se/om/historia/> (Hämtad 2024-01-02)

Miljöpartiet Tranås, (u.å.). Samarbete. <https://www.mp.se/tranas/politik/samarbete/> (Hämtad 2024-01-02)

Miljöpartiet, (u.å.). Vår politik. <https://www.mp.se/politik/> (Hämtad 2024-01-02)

P1 Morgon (2023), *Helldén: Då säger jag nej till att sitta i regering med S* [Radioprogram].
Sveriges Radio. 20 november.
<https://sverigesradio.se/artikel/hellden-da-sager-jag-nej-till-att-sitta-i-regering-med-s> (Hämtad 2024-01-02)

Persson, N., Richert, S., (u.å.). Debattartikel: Miljöpartiet är varken vänster eller höger.
Miljöpartiet.

<https://www.mp.se/orebro/just-nu/debattartike-miljopartiet-ar-varken-vanster-eller-hoger/>
(Hämtad 2024-01-02)

Ramberg, T., Ridderstolpe, E., (2002). Centern lämnar regeringsförhandlingar. *Sveriges Radio*.
<https://sverigesradio.se/artikel/126153> (Hämtad 2024-01-03)

Regeringen, (2011). Ramöverenskommelse mellan regeringen och Miljöpartiet de gröna om migrationspolitik.
<https://www.regeringen.se/contentassets/f3ece2268a5a49f88722e4d66f9e8aaa/ramoverenskomme-lse-mellan-regeringen-och-miljopartiet-de-grona-om-migrationspolitik> (Hämtad 2024-01-03)

Samberg, M., Thomsen, D., (2023). Miljöpartiet om kritiken mot plastpåseskatten: “alla tror att förslaget kom från oss”. *SVT nyheter*.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/miljopartiet-om-kritiken-mot-plastpaseskatten-alla-tror-att-forslaget-kom-fran-oss> (Hämtad 2024-01-02)

Skavlan, (2015). Jimmie Åkessons första framträdande efter sjukskrivningen. *Skavlan*.
https://www.youtube.com/watch?v=Kn8CRDvasPo&ab_channel=Skavlan (Hämtad 2024-01-02)

Sloat, A., (2020). Germany’s new centrists? The evolution, political prospects and foreign policy of Germany’s Green Party. *Brookings*.
<https://www.brookings.edu/articles/germanys-new-centrists-the-evolution-political-prospects-and-foreign-policy-of-germanys-green-party/> (Hämtad 2024-01-03)

Snabbkollen, (2023). Brå: Mest hat mot MP-politiker. *SVT nyheter*.
<https://www.svt.se/nyheter/snabbkollen/bra-mest-hat-mot-mp-politiker--t7qxn5> (Hämtad 2024-02-01)

Stockholm TT, (2011). “Historisk” enighet om migration. *Svenska Dagbladet*.
<https://www.svd.se/a/c965972e-8d47-3d97-bf9f-5c8148bea92e/historisk-enighet-om-migration>
(Hämtad 2024-01-03)

Strom, K., (1990). A Behavioral Theory of Competitive Political Parties. *American Journal of Political Science*, 34. <https://www.jstor.org/stable/2111461>

Strömberg, C. (2023). Daniel Helldén (MP): Socialdemokraterna kommer inte att vara med och subventionera ny kärnkraft. *Sveriges Radio*.
<https://sverigesradio.se/avsnitt/daniel-hellden-mp-socialdemokraterna-kommer-inte-att-vara-med-och-subventionera-ny-karnkraft> (Hämtad 2024-01-02)

SvenskPolitik, (2010). Göran Persson om Miljöpartiet. *SvenskPolitik*.

https://www.youtube.com/watch?v=9b16WsQaECs&t=48s&ab_channel=SvenskPolitik (Hämtad 2024-01-02)

Svenska Valforskningsprogrammet, (2018). Väljarnas sämsta partier 1970-2018. *Göteborgs universitet*.

<https://www.gu.se/sites/default/files/2020-06/2018-28%20Va%CC%88ljarnas%20sa%CC%88msta%20partier%201970-2018.pdf> (Hämtad 2024-02-01)

Svensson, T., Teorell, J., (2013). *Att fråga och att svara: samhällsvetenskaplig metod*. Liber.

Tsebelis, G., (1989). The Robinson Crusoe Fallacy. *The American Political Science Review*, 83.

<https://www.jstor.org/stable/1956435>